

Handläggare
Catharina Frank
Telefon: 08-508 10 016

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2022-08-25

Svar på remiss av Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad

Yttrande till kommunstyrelsen angående remiss KS 2022/601.

Förslag till beslut

1. Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har överlämnat remissen av Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad 2021, KS 2022/601, till stadsdelsnämnden för yttrande.

Utbildningsnämnden har i kommunfullmäktiges budget för år 2022 fått i uppdrag att revidera de obligatoriska rutinerna för övergången mellan förskola och skola med särskilt fokus på information om barnens språkutveckling. Utbildningsförvaltningen har i riktlinjerna lagt till om hur förskola och skola kan utbyta kunskaper om det språkutvecklande arbetet. Andra revideringar som gjorts är förtydligande av att förskoleklassen är obligatorisk samt att vårdnadshavare är ansvarig för att lämna över information vid behov av särskilt stöd.

Förvaltningen ställer sig positiv till revideringen av riktlinjerna. För att ytterligare understryka vikten av aktivt samarbete kring övergången mellan skolformerna skulle det vara önskvärt att det uttrycks ”ska-krav” istället för ”bör”. Betoningen på barnens språkutveckling i övergången från förskola till förskoleklass är angelägen. Förvaltningen vill särskilt lyfta vikten av ömsesidiga dialogmöten mellan skolformerna som främjar barnens *fortsatta* språkutveckling, med utgångspunkt i det arbetet förskolan inleder redan från ettårsåldern. Revideringen har också lett till ett

förtydligande om att riktlinjerna även omfattar fritidshem. Förvaltningen saknar dock beskrivning av fritidshemmets roll och ansvar i övergångsarbetet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har överlämnat remissen Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad till stadsdelsnämnden för yttrande senast 22-08-30. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret och övriga stadsdelsnämnder.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Förskole- och parklekavdelningen.

Ärendet

Utbildningsförvaltningen hänvisar till att forskning om övergångar visat att det är angeläget att skolan dels bygger vidare på de kunskaper barnen förvärvat i förskolan, dels att förskolan förbereder barnen för undervisningen i förskoleklass och i förlängningen möjligheten att nå de kunskapskrav som sen ska uppnås i grundskolan. Om inte detta sker riskerar kunskaper som förvärvats i förskolans utbildning att försvinna, så kallad preschool fadeout, som innebär förluster för både individen och samhället. Förskolorna behöver därför, enligt utbildningsförvaltningen, mer systematiskt kommunicera hur de i undervisningen har arbetat med språkutveckling till mottagande skolor. Detta för att grundskolans olika verksamheter ska kunna bygga vidare på barnens förvärvade kunskaper.

Utbildningsförvaltningen förtydligar att kunskapsutbytet och samverkan mellan förskolan och förskoleklassen syftar till att skapa tydlighet och riktning för förskolans språkutvecklande arbete. Samtidigt får förskoleklassens lärare möjlighet att skapa en nödvändig progression i undervisningen och minska upprepningar av moment och arbetssätt från förskolans undervisning. Därigenom minskar risken för att barnen tappar intresse och motivation.

Utbildningsförvaltningen lyfter att förskolan behöver ta del av resultaten på gruppnivå av elevers kunskaper i språklig medvetenhet som görs i förskoleklass inom ramen för Skolverkets obligatoriska kartläggningsmaterial Hitta språket. Återkopplingen från grundskolan syftar även till att ge förskolans rektorer möjlighet att följa upp läroplansområdet språk i det systematiska kvalitetsarbetet och utvärdera språkutvecklande metoder och insatser över tid. För

förskoleklassens del gäller att kunskapen om förskolans arbetssätt och innehåll blir ett komplement till kartläggningarna i Hitta språket som visar elevernas språkliga förmåga.

För förskolan finns inte krav på att dokumentation ska överlämnas till förskoleklassen. Istället är det information om det undervisningsinnehåll som barnen mött i förskolan som ska lämnas över. Utbildningsförvaltningen anser därför att dialoger bör genomföras där varje grundskola bjuder in deltagare från de förskolor barnen kommer från. Dialogen ska föras kring hur det språkutvecklande arbetet genomförts, vilka resultat som observerats samt vilka specifika arbetssätt som använts i undervisningen. Utbildningsförvaltningen bedömer att varje stadsdel behöver göra en behovsanalys för att avgöra hur detaljerad information som ska lämnas över från förskolan till förskoleklassen. Skolan i sin tur kan dela med sig av vad de observerat för utmaningar tidigare år, men också uttrycka önskemål om något särskilt område behöver förstärkas. Utbildningsförvaltningen föreslår också att det i samband med dialogerna kan ske redovisningar av resultaten från föregående års Hitta språket-kartläggning. Redovisningarna förväntas skapa förutsättningar för ökad progression mellan verksamheterna och att läroplansuppdraget stärks.

Utöver tillägget av området språkutveckling listar utbildningsförvaltningen nedan som de viktigaste förändringarna i Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem:

- Förtydligande att riktlinjerna gäller även förskoleklass och fritidshem.
- Förtydligande av att förskoleklassen är obligatorisk sedan år 2018.
- Skrivelse om dataskyddsförordningen, GDPR, och betoning att digitala verktyg med fördel kan användas för samverkan mellan verksamheter (möten, dialoger med mera).
- Vykort skickas ut med information om att söka skola.
- Förtydligande att det är *ekonomiska* resurser det kan sökas stöd för gällande barn i behov av särskilt stöd.
- Förtydligande att det är från vårdnadshavare nödvändig information om särskilda behov ska inhämtas inför övergången.
- En skrift från Skolverket om lokala handlingsplaner har lagts till.
- Skolverkets blanketter för dokumentation är borttagna. Skolverket uppger att de inte längre bedöms motsvara det stöd som de

ursprungligen var tänkta att utgöra. Inga nya blanketter planeras att publiceras i deras ställe.

Riktlinjerna har också försetts med uppdateringar och förtydliganden utifrån ändringar i styrdokumentet, exempelvis benämningar på olika funktioner och vårdnadshavare.

Jämställdhetsanalys

Vid svar på remisser skriver inte förvaltningen en egen jämställdhetsanalys. Utbildningsförvaltningen framhåller att revideringarna i riktlinjerna inte innebär en påverkan på barn utifrån kön och förslaget bedöms inte ha några negativa konsekvenser för jämställdhet.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig generellt positiv till revideringen av riktlinjerna för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Ansvar för att samordna arbetet med barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter, oavsett huvudman, ligger hos stadsdelsförvaltningarna i samverkan med utbildningsförvaltningen. I riktlinjerna uttrycks detta i skrivningen om att handlingsplanen som tas fram är stadsdelsförvaltningens. Förvaltningen noterar att detta medför att grundskolor inom olika rektorsområden, men med samma skolchef, kan omfattas av flera handlingsplaner som i sin tur är lokalt utformade och skiljer sig åt. Östermalm, Södermalm och Norrmalm strävar därför efter att tillsammans undersöka möjligheten till en gemensam strategisk struktur inom ramen för den lokala handlingsplanen om övergångar. Syftet är att underlätta samverkan mellan alla berörda parter.

I riktlinjerna på sidan fyra står att *de berörda verksamheterna bör aktivt delta i arbetet med att ta fram och omsätta handlingsplanen*. Förvaltningen ser gärna att ”bör” ersätts med ”ska”, vilket ligger bättre i linje med övriga intentioner i riktlinjerna.

För barn i behov av extra stöd står att individuella överlämningsamtal ska genomföras där förskola, skola och vårdnadshavares deltagande eftersträvas, alternativt att de ger sitt godkännande. Förvaltningen anser att skrivningen behöver förtydligas så att det framgår vem som ska ge sitt godkännande och till vad. Enligt riktlinjerna kan dessa samtal genomföras digitalt.

Förvaltningen efterfrågar ett förtydligande av vilket digitalt mötesverktyg som ska användas för att säkerställa att gällande sekretess efterlevs.

Det finns oklarheter i riktlinjerna om överlämning av information när det gäller alla barn. I riktlinjerna för övergångar förespråkas att vårdnadshavarna så långt som möjligt ska erbjudas överlämningssamtal där både förskola och skola deltar. Om detta är intentionen anser förvaltningen det vara en lovvärd föresats, men bedömer att det kan bli svårt att praktiskt genomföra. Särskilt utmanande blir det för skolan som tar emot nya klasser med barn från många olika förskolor. I såväl tjänsteutlåtandet som i riktlinjernas bilaga ett, Exempel på handlingsplan, framkommer dock inte samma budskap som i själva riktlinjen för övergångar om överlämningen gällande alla barn. Detta leder till oklarhet om vad som är den egentliga intentionen. I bilaga ett, Exempel på handlingsplan, står istället att förskolan genomför ett avslutande samtal där barnets förskoletid sammanfattas och där vårdnadshavarna informeras om sina rättigheter men även sitt ansvar för överföringen av information om det egna barnet och inskolningen av barnet i den nya verksamheten. Vid samtalet beslutas hur information och dokumentation ska föras över. Förvaltningen bedömer att detta tillvägagångssätt är rimligt och ställer sig positiva till detta. I tjänsteutlåtandet framkommer också i avsnittet om Samverkan och dialog att dialoger bör genomföras där varje skola bjuder in deltagare från de förskolor barnen kommer från och för en dialog kring hur det språkutvecklande arbetet genomförts, vilka resultat som observerats samt vilka specifika arbetssätt som använts i undervisningen. Då behoven ser olika ut i de 13 stadsdelsnämndsområdena behöver varje område göra en behovsanalys och avgöra hur detaljerad information som ska lämnas över. Skolan i sin tur kan dela med sig av vad de observerat för utmaningar tidigare år och dessutom uttrycka önskemål om något särskilt område behöver förstärkas. I samband med dessa dialoger kan också redovisningar av resultaten från Hitta språket föregående år göras. På så sätt skapas förutsättningar för ökad progression mellan verksamheterna och läroplansuppdraget stärks. Förvaltningen bedömer även att detta är rimligt och ställer sig positiv till upplägget. Sammanfattningsvis anser dock förvaltningen att det behöver tydliggöras i dokumenten vad intentionen är så att delarna hänger samman.

I revideringen har ett förtydligande införts om att riktlinjerna även gäller fritidshem. Förvaltningen saknar dock skrivningar om fritidshemmets roll och ansvar i övergångsarbetet.

Förvaltningen förordar att avdelningschef för förskolan istället benämns som skolchef i riktlinjerna. På så vis används skolchefsuppdraget på samma sätt i de båda skolformerna.

I bilaga ett till riktlinjerna, Exempel på handlingsplan, står inledningsvis att: *Dagens situation för förskole- och grundskoleverksamheten i Stockholms stad har inneburit svårigheter att ge alla barn den övergång mellan verksamheterna som beskrivs i styrdokumentet.* Förvaltningen menar att den omnämnda situationen bör förtydligas för att underlätta förståelsen kring bakgrunden till riktlinjerna.

Avslutningsvis instämmer förvaltningen i att betoningen på barnens språkutveckling i övergången från förskola till förskoleklass är angelägen. Förvaltningen vill särskilt lyfta att det är av största vikt att det sker konstruktiva möten mellan skolformerna som främjar barnens *fortsatta* språkutveckling, inte minst för att minska risken för tappat intresse och förlorad motivation hos barnen. I sammanhanget är det därför av största betydelse att barnens språkutveckling i samband med övergången till förskoleklassen ses utifrån ett helhetsperspektiv, med utgångspunkt i förskolans inledande arbete. Språkutvecklingsarbetet i förskolan pågår från ettårsåldern i en progression som inte enbart sker under året före skolstarten.

Kerstin Andersson
stadsdelsdirektör

Åsa Strand
avdelningschef

Bilagor

1. *Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad. Reviderad 2022.*
2. *Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad (1.3.2–1231/2022).*

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Kerstin Andersson, Stadsdelsdirektör	2022-08-09
Åsa Strand, Avdelningschef	2022-08-09